

<p>منوشت کلامی و سلامی نفرستاد دانست که مخورم و جامی نفرستاد بیستم خبر ازین معقاسی نفرستاد</p>	<p>دهر نیست که دلدار بیایم نفرستاد فریاد که آں ساقی شکر لب مرست چنداں که ز دم لایق کرامات و مناقات</p>
<p>گفتا شرب نوش و غم دل بیز یاد تمبیر حصیت وضع جمال این چنین قتاد کوند کنیم نضت که عمرت دراز باد</p>	<p>دی پیر میفروش که ذکرش بحیج باد بیچارگی نباشد و بے نیش نوش هم جا خود گریست ز پند حکیمان ملاقات</p>
<p>عشق پیدا شد و آتش همه عالم زد دل غم دیده نابود که هم بر غم زد نیمه در آب و گل مزرعه آدم زد که قلم پر سورا سبب دل خرم زد</p>	<p>در زل پر تو حسنت ز بجلی دم زد و گویاں قرع و شست همه بر نقش زد نظری کرده بنید بجز دل صورتی زد حاقظ آں روز نظر بنامه عشق تو نوشت</p>
<p>دوش نیا آمد رخساره بر رخساره بود با کجا باز در دل شکر سوز بود در زلفش زده دین زده دین شکر بود در سینه اش منشا زده چهره بر رخساره بود</p>	

دل بسے خوں بکفت آورد و سے دیدہ بر سخت
 اللہ اللہ کہ تلف کرد و کہ اندوخته بود
 گرچه می گفت که زارت بگشتم می دیدم
 که نهانش تهرے با من دل سوخته بود
 گفت و خوش گفت برو فرقه بسوزاں حافظ
 یارب این قلب شناسی کہ : آموخته بود

گر خرمی بسوزد و چندین عجب باشد
 آتش کرا بسوزد گر بولهب باشد
 اینجا سبب نگنجد اینجا حسب نباشد
 خود را بزرگ دیدن شرط ادب نباشد
 جز با دہ بہشتی ہمیش سبب نباشد

دہ آن ہوا کہ بزم برق اندر طلب باشد
 در کارخانہ عیش از کفر تا گزیر است
 در کیش جاں فروشاں فضل و بہتر بود
 در محفلے کہ خورشید اندر شمار ذرہ است
 مے خور کہ عمر سرد گرد در جہاں توں است

ز ہر درمی دہم بندش و لیکن در نمی گیرد
 کہ غیر از راستی نقشے دیدن بہر نی گیرد
 برو کایں و عذابے معنی مراد بر سر نمی گیرد
 دلش بس تنگ می بینم چرا ساغری گیرد

دلہ جز بہر مہر و یاں طریقے بر نمی گیرد
 نصیحت کم کن و مارا بفریاد و نفعش
 سر چہے بایں خوبی تو گوئی چشم اندر گیرد
 نصیحت گوئی و نماں را کہ با حکم خدا جگہ

چه خوش صیددم کردی بنمازم چشمت خدا را رحمتی منعتم که در ویش سرگرفت من آن پیر وصال دیدم کرامتت که سرور	که کس آهوی وحشی را ازین غم شستی نمی گیرد در دیگر نمی داند و دیگر نمی گیرد که این دلق ریاضی با چلای بر نمی گیرد
--	--

چل سال ریخ و غصه کشیدیم و عاقبت	تدبیر باید سستی شراب دو سهاله بود
---------------------------------	-----------------------------------

دمی با غم بسربودن جهان یکسر نمی آرزو
 بکے بفروش دلق ماگزین بهتر نمی آرزو
 بکوئے سے فروشناتش بجای بر نمی گیرد
 رہے سجادہ نقوی کہ یک ساغر نمی آرزو
 شکوہ تلخ سلطانی کہ بیم جاں در و برح است
 کلاه و کفش است اما بدر دسر نمی آرزو
 بشواین نقش و نقش که در بازار بریکرنگی
 بہ نعمتای گوناگون سے احمر نمی آرزو
 برو گنج قناعت جو گنج عاقبت بنشین
 کہ یکدم تنگدل بودن به بحر و بر نمی آرزو

	<p>چو حافظ و رقاعت کوش و از دنیا سے دہل بگذا کہ یک جو منت دونوں بعد میں زر یعنی ارزد</p>	
<p>شد بر محتسب و کا ابد ستوری کرد انچہ باخرقہ نزاہد سے انگوری کرد</p>		<p>دوستاں دختر ز تو بہ زمستوری کرد نہ ہفت آب کہ رنگش بعد آتش نرود</p>
	<p>درخت دوستی بنشاں کہ کام دل بہار آرد نہال دشمنی بر کن کہ سبج ہمیشہ آرد عماری دار لیلی کہ مہر و ماہ در حکم است خدا پا در دل اندازش کہ بر بختوں گزار آرد دریں باغ از خدا خواہد دریں پیرانہ سر حافظ نشید بر لب جوئے و سروے در کنار آرد</p>	
<p>کجاں جادوئے کماں کش بر غم غار</p>		<p>از چشم شوخش سے دل ایماں خود بخور</p>
<p>حالتے رفت کہ مخربا بفرہ و آمد شادی آور شکل و ہادہ ہا شاد آید</p>		<p>در نماز مہم ابرو سے توچوں پار آمد بیسے بہر دز او ضار جہاں می شنوم</p>

<p>دلیر ماست که با حسن خدا داد آمد اسے خوشامرود کہ از بند عم آزاد آمد</p>	<p>دلفریبان نیاتی همه ز پور بستند نیر بارند درختاں کہ تعلق دارند</p>
<p>بدست شاه و شمس ده کہ محترم دارد کہ جلوه نظر و شیوہ کہ مر دارد</p>	<p>بخط و خال گدایاں مدہ خرنیہ دل مراد دل ز کہ جویم کہ نیست دلدار</p>
<p>باین رسید بجاناں با جان ز تن برآید بایم داسست تا نسل تا جان ز تن برآید</p>	<p>دست از طلب ندادم تا کام ز تن برآید بر دم چو چپ و فراخس نتوان شرفست برآید</p>
<p>نیکنامی خوئی است دل با بدیاں صحبت ماز خوینبندی - جانین - بریان نادانی بود دیگر بزرگت عاقلی خورد پنهان شرب است خرنیہ من گناہاں پانہ پنهانی بود</p>	
<p>درینجا کہ با ما واقفے نہ دارد دل و جان حاقط حدفتے نہ دارد</p>	<p>بمہر دار و نہ نام ایست سند و سند و سند و سند</p>

صد لطف چشم داشتیم و یک نظر نکرد	رو بر ریش نهادم و بر من گزر نکرد
<p>راہے بزل کہ آہے بر سا ز آں تو اں زد شعرے بجاں کہ با اور ظل گراں تو اں زد گردولت و صالت خواهد درے کشودن سمر با بیں تخیل بر آستان تو اں زد در ویش را نیا شد منزل سرے سلطان مایم و گنہ دلقے کاتش در اں تو اں زد</p>	
<p>چناں نما نہ چینیں نیز ہم نخواہد ماند رقیب نیز چینیں محترم نخواہد ماند کہ این تعاملہ تا صبح دم نخواہد ماند کہ کس ہمیشہ گرفت بر غم نخواہد ماند</p>	<p>رسید مژدہ کہ ایام غم نخواہد ماند من ارچہ در نظر بار خا کسار شد غنیمتے شمر سے شمع وصل پروا نہ چہ جلے شکر و شکرایت ز نقش نیک است</p>
<p>و طیفہ گر برسد مصرش گل است و بنید کہ پیر بادہ فرود شش بگرہ نہ خرید کہ گم شد آنکہ دریل رہے بر پیر سے نہ رسید</p>	<p>رسید مژدہ کہ آید بہار و سبزہ و مید من این مرقع رنگیں چو گل بخواہد چنست بکوسے عشق منہ بے دلیل راہ خدیم</p>

کسے کہ سید زرخندان شہادت کرید
براستے ترسید آنکہ زجھے نکشید

زمیو ہائے بہشتی چہ ذوق در یاد
کن ز غصہ نسکایت کہ در طریق ادب

بعد ازیں نور بہ آفاق دیم از دل خویش
کہ بخورشید رسیدیم و غبار آخر شد
صبح امید کہ بد منتکف پر وہ غیب
گو بروں آئے کہ کار شب تا آخر شد
در شمار ارچہ نیا در دسکے حافظ را
شکر کاں محنت بے حد و شہما آخر شد

از سر پیاں گزشت برسد پیمانہ شد
چہرہ خندان جمع آفت پر واد شد
قطرہ باران ماگو بہ یک دانہ شد
حلقہ اوراد ماگر دسکس سپا شد
دوش بیک جرعہ سے فائز فرزند شد

زاید خلوت نشین دوش بیخانیہ شد
آتش رخسار گل خرمین بلبل بسوخت
گر یہ شام و سحر شکر کہ صنایع نگشت
ز گس ساقی بخواند آیت افسونگری
محتسب ما کہ دی جام و قلع می شکست

<p>آنچه خود داشت در بیگانگی نمی‌توانی کرد</p>	<p>سائل دل طلب جام جم از ما می‌کند</p>
<p>طلب از گم شدگان لب دریا می‌کرد جز مش آں بود که اسرار بود پدای می‌کرد دیگر آں هم بکنند آنچه می‌توانی کرد</p>	<p>گوهری که صدت کون مکان کون گفت آں یار که ز گشت سر در لبند فیض روح القدس از باز مدو فراید</p>
<p>روغن می‌کده از درین دعاسی ما بود هر چه کردیم بکشمش ز سبب بود که معال چه عیب نهان بینا بود</p>	<p>سالها دفتر مادر گرو صعب بود نیکی پریغان پس که چه مایهستان قلب از دوده حافظ براد خرج شد</p>
<p>زین قدر پاریسی که به بیگانگی می‌رود کاین طفل کیشبه ره یکسانگی می‌رود</p>	<p>شکر شکن شوند همه طریباں بهند طبی مکان بدین وزه لیل و سحر</p>
<p>سمن پوزر از شهر غم جو بشید به نیشا نند پر پر و زار و درد از چو پتیرند با نند بهر سینه یک سینه با ما چو شیشه ز سبب زند سزای شاد و در حاضری هر نفس سزای به نیشا نند</p>	

<p>کہ سے لعلِ دوائے دلِ نغمیں آمد</p>	<p>شادی یارِ پری چہرہ بدہ بادہ ناب</p>
<p>دلِ رمیدہ مارا ایشیں مونس مشد بغیرہ مسئلہ آموز صد مدرس مشد گدائے شہر نگہ کن کہ میر مجلس مشد کہ خاطر م ہزاراں گنہ موسویں مشد کہ علم بے خبر افتاد و غفلت بحیں مشد قبول دو لفتیاں کیمیا کے پیر مشد</p>	<p>ستارہ بدِ حشر شید و ماہ مجلس مشد نگارین کہ پر کتبِ نرفت و خطِ ننوشت لصدِ مصطفیٰ ام می لفتا اکتوں یار لب از شرح سے پاک کن برائے خدا کرشمہ تو شرابِ بعا شفاں پیسود چو تر عزیز وجود است شعرین آرسے</p>
<p>ساتی ار بادہ ازیں دست بجام اندازد غار فال را ہمہ در شرب مدام اندازد اسے خوشا حالت آن صحت کہ در پائے حرلیت سرود ستارہ اند کہ کدام اندازد زاہد سر بکلہ گوشت خورشید بر آرد پنختت ار قرصہ بدیں ماہ تمام اندازد زاہد خام طبع بر سر انکیر بماند پنختہ گد چو نظر سے و جام اندازد</p>	

<p>بادہ یا محسب شہر نوشی حافظ کہ خورد بادہ است و سنگ بجام اندازد</p>	
<p>من از بیگانگان ہرگز نسالم بشارت بر بکوسے بیفر و شال</p>	<p>کہ با من ہرچہ کرد آں آسشنا کرد کہ حافظ تو بہ از زہد و ریا کرد</p>
<p>شاہداں گرد لبری زیں سماں کنند عاشقان را بر سر خود حکم نیست</p>	<p>ز اہداں رارخنہ در ایماں کنند اسچہ فرمان تو باشد آں کنند</p>
<p>شراب بیغش و ساقی خوش دودام بند من ارچہ عاشق و زند و مست و نامہ سیاہ میں حقیر گدا یاں عشق را کایں قوم غلام ہمت در دی کشان بگر نگم ہوش با چاکہ بیگام با دستغنا</p>	<p>گر نہ بر کمان جہاں از کند شال ہر بند ہزار شکر کہ یاران شہر بے گنہت شہان بے کمر و شہروان بے کلہند نہ آں گروہ کہ از رقی با حق لہ بند ہزار خرمین طاعت بہ نیم جو ہر بند</p>
<p>شاہد آں نیست کہ موئے و میا سنے دارد بندہ طلحت آں باش کہ آسنے دارد</p>	

در رہ عشق نشد کس بیقین محسوم راز
 ہر کسے بر حسب فہم گمانے دارد
 با خرابا رہت نشیناں ذکر امانت ملاقت
 ہر سخن جائے و ہر نکتہ مکاتے دارد
 مدعی گو بہ رود نکتہ بہ حافظ مفرود مش
 کلک مانیز زبائے و بیائے دارد ہ

ز دیم بر صفت رنداں و ہر چه بادا باد
 نسیم خاکِ مصلحتے و آبِ رکنا باد

شراب و عیش نہاں چسپیت کار بربنیای
 نئی دہند اجازت مرا بہ سیر سفر

بنیاد مگر بانگِ حقہ باز کرد
 مشر مندہ رہ و سے کہ نظر بر مجاز کرد
 مارا انداز نہ ہد و ریاسے نیاز کرد

صوفی نہاد دام و در حلقہ باز کرد
 فردا کہ پیش گاہ حقیقت شو دیدید
 حافظ مکن طامسیت رنداں کہ دزل

صوفی ار بادہ باندا زہ خورد نوشش باد
 در نہ اندیشہ این کار فراموشش باد

	<p>گر چہ از کبر سخن با من در ویش نہ کرد جاں فدائے شکرین پستہ خاموش باد پیرا گفت خطا در قلم صنع نہ رشت آفرین بر نظر پاک خطا پوشش باد</p>	
	<p>صبا وقت سحر بوسے زلف یار می آورد دل شوریدہ مار از نو در کار می آورد سرا سر بخشش جانان مریح لطف و حساں بود اگر تبیخ می فرسود - اگر زنا می آورد محب می بدست می شد بنام قضا جام و پائے وے منشن می زام نہ ہوئی وار می آورد</p>	
<p>سر پہ لبہ پوساں کہ نہ فہ پس آمد لڑمستی نہ دور ہو بخش آمد</p>	<p>چہ جلتے صحبت نامم سنا نہ نہ ز خانقاہ بخانہ می رود دعاؤں</p>	
<p>مار باز آمد واصل قرارے بکند جوعہ دکشدد در فتح خار سے بکند</p>	<p>ظاہر دولت اگر باز نہ تہ بکند لو کرے کہ ز بزم طربش غمزدہ</p>	

<p>بازی چرخ ازین یکدوسه کارکنند</p>	<p>یا و فایا خبر وصل تو یا مرگ رقیب</p>
<p>عادت خود خندم در طمع خام افتاد عکس از پر تو آن بر رخ اتمام افتاد از کجا تر غمش در دهن تمام افتاد ای نگدایم که چه شایسته انعام افتاد احوال از چشم دو بین در طمع خام افتاد کانه شد گشته بود تیکه سر انجام افتاد آه که چاه بروی آمد در دام افتاد کار با بارخ ساقی و لب جام افتاد اینم از روز ازل حاصل فرجام افتاد نیر که در دایره گردش ایام افتاد زین سان حاقط دل سوخته بزم افتاد</p>	<p>حکس روئے تو چو در نیمه جام افتاد جلوه گرد رخس روز ازل زیر نقاب غیرت عشق زبان همه خاصاں پرید هوسش با من دل سوخته لطفی در دست پاک بین از نظر پاک بمقصود رسید زیر شمشیر غمش بقیس کناں باید رفت در خم زلف تو او سخت دل از چاه و تن آن کشد ای خواجده که در صومعه بازم بینی من ز مسجد بخر بابت نه خود افتاد ام چه کند کز پئے دوران ترود چون بکار صوفیاں جمله ترغیبند و نظر بازوسه</p>
<p>خراب بادۀ لعل تو بهوشیارانند و گرنه عاشق و معشوق را ز دارانند که ساکنان درد و دست خاکسارانند</p>	<p>غلام ز گیس مست تو با جد اراشند ترا صبا و مرآب دیده شد در نماز رقیب در گنجه رویش زین کن نخوت</p>

<p>کہ مستحق کرامت گناہگار امانت کہ عندلیب تو از ہر طرف ہزار امانت مرو بصومعہ کا سنجاسیہ کار امانت کہ لبتنگان کمنند تو رستگار امانت</p>	<p>نصیب است بہشت اخذشان نہ من برآں گل عارض غزل سر امانت ہیا بمبیکدہ و چہرہ از خوانی من خلاص حاقظ ازاں زلف تا بد امانت</p>
<p>ور نہ بیخ از دل بے رحم تو تقصیر نمود چوں شناسے تو در صومعہ کی پیچید کہ بر ہیچکسش حاجت تفسیر نمود</p>	<p>قتل این خستہ بشمشیر تو تقدیر نمود سر زجیرت ہر میکد ہا ہر کردم آیتے بد ز عذاب اند و حاقظ ہے تو</p>
<p>نسبت کن بغیر کہ اینہا خدا کند یا وصل دوست یا مے صافی دو کند جیسے دے کجا سنت کجا جائے کند</p>	<p>گر بیخ پیشت آید و گر راحت اے حکیم ہا را کہ در عشق و بلائے خار مست جاں رفتن در مے و حاقظ از غصہ خست</p>
<p>فکر مشاطہ چہ با حسن خدا داد کند گر خرابیے چہ مرا لطف تو آبا و کند قدریک ماعت عمرے کہ در و داد کند</p>	<p>گو ہر پاک تو از مدحت مستثنی است استحال کن کہ بسے گنج مرادت بدینند شاہرا بہر بود از طاعت صد سالہ زہد</p>

<p>محقق است کہ اوصالِ سر دارد کہ بوسے بادہ و مانم مدام تر دارد بعزم میکده آگنوں سر سفر دارد مے ز وسوسہ عقل سے جنب دارد</p>	<p>کسے کہ حسنِ رُخ دوست در نظر دارد ز زہد خشک غولم بیار بادہ تاب کسے کہ از ره تقوی قدم پروں نہ نهاد زیادہ پیچت اگر نسبت این نہ پس کہ ترا</p>
<p>پیش پائے پھر رخ تو بہ نیم چہرہ شود من اگر مہرنگا رسے بگو نیم چہرہ شود گردہ ہی جائے لغزدوس بر نیم چہرہ شود</p>	<p>گر من از باغ تو یک میوہ چھیم چہرہ شود ز بہر شہر چہ مہر ملک و شہر گزیدہ من کہ در کوسے بتاں منزل و ما و ادرام</p>
<p>کہ من بخویش نمودم صدا پتھام و نشند</p>	<p>بکوسے عشق مند بے دلیل راہ قدم</p>
<p>یک نکتہ دین معنی گفتیم وہ ہیں ہشند صد ملک سلیمانم درد زیر کھیں ہشند شاید کہ چو وادینی خیر تو دہیں ہشند ور دائرہ شہمت اوضاء چہیں ہشند کایں شاہد بازاری واک پر دین ہشند کایں سابقہ زندگی تار و پیر ہیں ہشند</p>	<p>کے شعر ترا گزیر خاطر کہ حزین ہشند ادخل تو گویا ہم گشتہ می زہنار چنانک نہاید بود از وطن حوسد سے دل جامے و خون دل ہر یک کسے دادند ہر کار گلاب و گل حکم از می این بود آن نیست کہ حاقویر استی رود از ظہر</p>

از پیرنشا رخوش نباشد	جمال نقد محترامت حا قودا
ختم مهربان مهر و نشانشست که بود بچنان در عمل معدن و کان است که بود سالها رفت و بدان میر می نشان است که بود	گوهر مخزن اسرار پهاشتت که بود طالب لعل و گهر نیست و گرنه خورشید زلافت بند و سے تو گفتیم که دگر ره نزنند
کنوں کہ لاله ہر افر و حنت آتش نرود شمر آب نوسن و رہا کن حدیث عاد و ثمود و سے چه سود کہ در و سے نہ ممکن است خلود	بلاغ تازه کن آیین دین نرود مشتی ز دوست شاہر یوسف جمال عیسی دم جمال چو خلد بریں بشد بر و سوسن و گل
<p>گر چه بر و اعطی شہر اس سخن آساں نہ شود تا ریا و رز و و سالوس سماں نہ شود گو ہر پاک بہا پد کہ شود قابل سفین در نہ ہر سنگ و گلے لولو و مر جاں نشود عشق صی در زمر و امید کہ اس فن شریعت چوں ہنر بائے دگر موجب حرماں نشود</p>	

	<p>دومش ہی گفت کہ فردا بدہم کام دولت سببے ساز خدا یا کہ پیشیاں نہ شود ذرہ راتا نبود ہمت عالی حافظ طالب چشمہ خورشید درخشاں نشود</p>	
	<p>از حشمت اہل جہل کنیواں بسیدہ اند جز آہ اہل فضل بکیواں نمی رسد صوفی بشوئے رنگ دل خود ہر آبئے زین شست و شوئے خرقہ اغفرال نمی رسد حافظ صبور باشش کہ در راہ عاشقی ہر کس کہ جان نداد بہ جانان نمی رسد</p>	
<p>کہ ہر کبے ہنر افتد نظر بہ عیب کند</p>	<p>کمال صدق محبت ہمیں نہ نقص گناہ</p>	
<p>کہ زلفاس خوشش ہوئے کسی آید بر کس اینچہا با امید ہو سے می آید این قدر ہست کہ باگ سے می آید</p>	<p>ژردہ اے دل کہ میجا نفعی می آید یہی کس نسبت کہ در کسے تو ایکنہ نیت کس نہ است کہ منہ رنگہ مقصود کجاست</p>	

<p>ہر حریفیہ ذہنیہ طہنتے می آید گو بیباخوش کہ بنو زش نشت می آید شاہبا ز بکشکار گسے می آید</p>	<p>جرعہ دہ کہ ہر میخانہ از باب کرم دو صمت را گر سر پر سیدن، ہما نغمہ یار دار دسر صید دل حافظ پاراں</p>
<p>خوش مکتا بخش و خطا پوش و حد ادا د پادشاہ ہے کہ بہسا یہ گدا سے ادا د ہر عمل اجسے و ہر کردہ ہر گسے ادا د</p>	<p>پیر دردی کش ما گر جہ نہ ادا د روز دور از بندانت نبود دور گرش پر سد حال ستہ از غمہ سہاموز کہ در مذہب عشق</p>
<p>غالباً ہیں قدم عقل کفایت باشد ایں ز دل سر برہ آرم چہ حکایت باشد عشق کا رسیستنا کہ موقوف ہدایت باشد ور نہ مستوری تا نا بچہ فاییت باشد پیر یا ہر چہ کند عین رعایت باشد تا خود اور از میاں با کہ عنایت باشد حافظ ار ادا د خورد سچا نکایت باشد</p>	<p>من و انکار شراب این چہ حکایت باشد من کہ شہا و تو می از دہ ام مادف جنگ شاہدار ماہ برندی ہر دم معذور است "ان بغایت رہہ میخانہ معنی دانستم بندہ پیر میخانہ کہ ز جلم بر ما ند ز ابد و نجیب نماز من و مستی و نیاز دوش ایش عفتہ نغمہ کہ علیہ می گفتم</p>
<p>حقوق بندگی مخلصانہ یاد آید</p>	<p>معاشرہ اس ز حریفہ ششمانہ یاد آید</p>

<p>ز بسے وفائی دور زمانہ یاد آید ز ہر ماں بسیرتاز بانہ یاد آید</p>	<p>غنی خورید زمانے غم و قادر اراں سمنہ دولت اگر نمد و سرکش است و کج</p>
<p>کہ کس بر بند خرابا است ظن آن نبرد کہ بیج کس ز قضاے خلائی حال نبرد کہ رنگ نغمہ دولت چوئے مغان نبرد پوش باش کہ نقد تو با سہاں نبرد کہ تحفہ کس دہ و گوہر بہ بحر و کال نبرد</p>	<p>سمن و صلاح و سلامت کس بن گمان نبرد مباش غرہ بظلم و عمل فینتہ زماں مشو فرشتہ رنگ و بوقح در کش اگر چہ دیدہ بود پاسبان تو اسے دل سخن بہ نزد سخنداں ادا کن جاقظ</p>
<p>کہ ز روئے مانگ زردی بہر د کار خدائی نہ کار سیت خرد قضاے بنشتہ نشاید سورد ارسطو وہد جہاں چو بیچارہ گرد تقاعدت کن ارنیست اظس بہر د کہ چوں مردہ باشی نگویسند مرد</p>	<p>ہزار آفرین برے مسخ باد ہر روز اہدای خوردہ بر من نگیر مرا اندل عشق شد سر نوشت مزن دم ز حکمت کہ در وقت برگ مکن بیخ بیہودہ خرسند باش چناں زندگانی کن اندر جہاں</p>
<p>قضاے آسمان است این دو گرگوں نوحہ شد</p>	<p>مرا ہر سپہ چہاں ز سر بیرون نخواستند</p>

<p>مراد و ز ازل کار سے بجز مندی نغموید بیانا در صفتِ رندان بیاگ چنگ کے نوشیم شبے مجنون پہ نیلی گفت کا یہ مجھ سے جھوٹے جہتا</p>	<p>ہر آن ہنمت کہ آنجا شدم و افزوں نخوا شد کہ سہا شرح زین افسانہ نے قانون نخوا ہونہ ترا عاشق شود پیدا و لے مجھوں نخوا ہونہ</p>
--	---

معاشران گرہ از زلفت یار باز کشید
 شبے خوش است این قصہ اش دراز کشید
 حفیہ مجلس انس است دوستاں جمع اند
 و آن یکجا د بخوانید و در فراز کنید
 میان عاشق و مشوق فرق بسیار است
 چو یار نماز نماید شما شب ز کنید
 بجان دوست کہ غم پرده شما نہ درد
 گراختا دہر لطافت کار ساز کنید
 سختست موعظہ پیرے فروش انیسست
 کہ از معاشرنا جلس احسترا ز کنید

<p>مرا پو صل تو گر ترا کہ دستریش ہونہ بر آستان تو غوغائے عاشقان عجب</p>	<p>دگر ز طالع خویشم چه ملتفتان ہونہ کہ ہر کجا است کہستان بود گس ہونہ</p>
--	---

<p>چہ حاجت است لستیشیر قتل عاشق را ہزار بار شود آشنای دیگر بار</p>	<p>کہ نیم جان مرا یک کر شمشیر باشد مرا بر بند و گوید کہ ہیں چہ کس باشد</p>
<p>رود و شب غصہ و غل میخوم و چون نخورم چون ز دیدار تو دورم بچہ با ششم ہفتاد حافظ دل شدہ مستغرق یادت شب و روز تو ازیں بندہ دستہ بکلی آزاد</p>	
<p>ترہ اسے دل کہ دگر باد صبا باز آمد عارفے کو کہ کند ہم زبان سوکسن مردمی کرد و کرم بخت خدا دہن گرچہ ما عہد شکستیم و گنہ جا فدا کرد</p>	<p>ہر ہر خوشی خبر از طرف سبب باز آمد تا کیو بد کہ چرا رفت و چرا باز آمد کمان بیت سنگدل از رازہ و غابا باز آمد لطف او ہیں کہ صلح از دور ما باز آمد</p>
<p>نقد ہا را بود آبا کہ عیار سے گیرند رقص بر شعر تر و نالہ نے خوش باشد نوت ہا زوستے پر ہمیں سجاں مفرودش سراغ چوں شرم ندارد کہ ہند پایہ بر گل</p>	<p>تا ہمہ صومہ داراں پے کار گیرند خاصہ رقصہ کہ در دوست نگار گیرند کہ دریں خیل حصار سے لبوارے گیرند بلبلان را سزا در وہاں خار سے گیرند</p>

<p>زین نبیاں گرجوان بہ کہ کناری گیرند</p>	<p>حافظ ابنائے زمان را غم سگیناں</p>
<p>نہ ہر کہ آئندہ وارد سکندری دانند کلا ہداری و آئین سرورسی دانند نہ ہر کہ سر تبرا شد قلندری دانند جہاں یگیرد اگر داد گستری دانند و گرنہ ہر کہ تو بینی مستگیری دانند کہ خواجہ خود روش بند پروری دانند کہ لطیف طبع و سخن گفتن درسی دانند</p>	<p>نہ ہر کہ چہرہ برافروختند دلبری اند نہ ہر کہ طرف بکلیج کج بنا دو تنگ نشست ہزار نکتہ بار یک تیز ز مود این جا است بقدر و چہرہ ہر آل کس کہ شاہ خواب شد و فائے عہد بجا شدار بیاموزی تو بندگی چو گدایاں بشرط مزد مکن ز شعر دلکش حافظ کسے شود آگاہ</p>
<p>بختم ار پار شود در ختم انہیں جا ببرد تو رسم آں نرگس متنا نہ بیک جا ببرد</p>	<p>قیست در شہر نگار سے کہ دلخ ببرد علم و فضل کہ بہ چل سال دلم حج آورد</p>
<p>عالم پیرو گزرا رہ جو ال خواہد شد کہ مبلغ آمد ازین راہ و زوال خواہد شد نایہ نقد بقا را کہ فناں خواہد شد مجلس و عخط دراز است زمان خواہد شد</p>	<p>نفس باد صبا مشک نشان خواہد شد گل عزیز بامست غلیمت شمریدیں صحبت سے دل ار عشرت امروز بقدر آگنی گرز مسجد سحر ابات شد م عیب مکن</p>

قدمے تہ بود اعش کہ رواں خواہد شد	حافظ از بہر تو آمد سوئے ایلمر وجود
<p>اسے بسا خر قہ کہ مستوجب آتش باشد تا سپہ روئے شود ہر کہ دروغش باشد عاشقی شیوہ رنداں بلاکش باشد حیف باشد دل دانا کہ مشوش باشد اگر شراب از کت آں ساتی ہوش باشد</p>	<p>نقدِ صوفی بہہ صافی و بیخوش باشد خوش بود گر محکِ بخر بہ آید بمیاں ناز پرورد تنم ہر د راہ بد مست غم و تیاے دنی چند خوری بادہ بخار دلق و سجادہ حافظ بہر بادہ فروش</p>
<p>نسبت رویت اگر با ماہ و پرویں کردہ اند صورتے نادیدہ تشبیہ بہ تخیل کردہ اند ساقیامے دہ کہ با حکم ازل تدبیر نیست قابلِ تخیر نہوہ اسچہ تقسین کردہ اند در سقاہیں کاسہ رنداں بخوار می منگرید کایں حرلیفاں خدمت جہاں جہاں کردہ اند</p>	
<p>واعظاں کہیں جلوہ در محراب و منبری کنند چوں بخلوت نامی روز آں کار دیگر می کنند</p>	

شکلی دارم ز دانشمند محبتی باز پرس
 تو به فرمایان چرا خود تو به کمتر می کنند
 بنده پیر خراباتم که در ویشان او
 گنج را از بے نیازی خاک بر سر می کنند
 اے گدای مخالفه باز آ که در دیر مغال
 می دهند آسے و دلها را توانگر می کنند
 صبحدم از عرش می آمد خردش باز گفت
 قدسهاں گوی که شعر حافظ از بر می کنند

و آنکلیں کار نند انست و ماں کار بهاند
 شکرا یزد که نه در پرده پندار بهاند
 خرقه و ماست که در خانه خمار بهاند
 قصه ماست که در کوچه و بازار بهاند
 خرقه رهین می و مطرب شد و ز تار بهاند
 جاوداں کس نشیندم که درین کار بهاند
 شیوه آل نشدش حاصل و بیمار بهاند

هر که شد محرم دل در حرم یار بهاند
 اگر از پرده بیرون شد دل عیب بین
 صوفیاں و مستند ما از گرد می همه فیت
 خرقه پوشاں بگی مست گذشتند و گذشت
 داشتند و لقی و صد عیب برای پوشیده
 جزو کم کوزا زلی تا یا بد عاشق دوست
 گشت بیمار که چون چشم تو گردد تر گس

کہ صد بستہ عزت فقیر رہیں دارو	بخواری منکرے منعم ضعیفان فقیران را
کہ آشنا سخن آشنا نگہ دارو ز دست بندہ چہ خیزد خدا نگہ دارو	حدیث دوست گویم مگر بہ حضرت دوست نگہ داشت دل ما و جلے ز بخش نیست
اگر ترا گذرے بر مقام ما افتند کے اتفاق مجال سلام ما افتند بود کہ فرطہ دولت بنام ما افتند	ہلے اوج سعادت بنام ما افتند ہا بار گاہ تو چوں باد رہا بنام ما افتند بنا امید ازین در مرد برائے خدا
<p>گر و د از پئے خوباں دل من محذور است در و در د چہ کند گر پئے در ماں نہ رود ہر کہ خواہد کہ چو حافظ نشود سرگرداں دل بخوباں نہ بد در پئے امینان شود</p>	
سنگ را بیل تواند برہ در پا بردو	دل شکیں ترا اشک من آورد براہ
رقم ہر تو بر چہرہ ما پیدا بود	با و باؤ نکہ نہایت نظر سے با ما بود

<p>بجز عیسویت در لب شکر خا بود</p>	<p>یاد باد آنکه چه چشمست بقیام می کشت</p>
<p>دیده راز و کوشی از خاک در سنا حاصل بود بر زباں بود مرا آنچه ترا در دل بود عشق می گفت بشیر آنگه برو شکل بود وائے زان عیش و تنعم که در آن منتزل بود چه توان کرد که سعی منج دال باطل بود مفتی عقل درین مسأله لایعقل بود</p>	<p>یاد باد آنکه سر کوی تو ام منزل بود راست چون سوسن گل از اثر صحبت پاک دل چه از پیر خرد نقد معانی می جست آه ازین جور و نظلم که درین دانه است در دلم بود که بے دوست نباشم برگز بس بگشتم که پر پر سم سبب در و فزق</p>
<p>از که می پرسی که دور روزگار راں رچہ شد</p>	<p>حافظ اسرار آئی کس نمیداند خموش</p>
<p>ر چھتے می خواستم اما طلاق افتاده بود در شکر خواب صبوحی ہم مذاق افتاده بود</p>	<p>از سر سنی دگر باشا بر عهد شیب بے مبر فرود فرما که دو شمش آفتاب</p>
<p>کو محتسب که مست گیرد جامے ز مے است گیرد</p>	<p>هر کس که بد چشہ او گفت خرم دل آنکه بچو حافظ</p>

	ل	
<p>خدا را ازین شجرت پرده بردار بزرگ روزی میسر نیست این کار</p>		<p>سخن سر بسته گفتم با حریفان سکندر را منی بخشند آسے</p>
	<p>حافظ تو ای گم غم مال جهان غم بسیار غم خور که جهان نیست با مدار</p>	
	<p>با داهیزه دشمن اگر بار با من است دائم مصافحت را و نترسم ز کارزار گر سرو پیش قدمی تیر میکشد مرغ عقل طویل را نبود هیچ اعتبار</p>	
<p>و گرامیشان نشاند روانی بر آن یا دیوان قضا خطا اسے بمن آید</p>		<p>منکران را ہم ازین سے دوستی بخشا ساقیا عشرت امروز بفرده انگن</p>
	<p>دلا چندم بر بزمی خوں ز دیدہ شرم دار آخر تو ہم سے دیدہ ایسے کن مرا سے دل بر آرا آخر</p>	

مراد دنیا و عقیلی بن بخشید روزی بخش
 بگو ششم قول جنگ اول بدستم زلفت با آخر
 دلا در ملک ششخیزی گراز اندوه گنگریزی
 دم صحت بشارتها بیا روزاں نگار آخر
 بچہ چوں ماہ زانوزدے چوں نعل پیش آورد
 تو گونی تا نیم حا قوط ز ساقی شرم را در آخر

گلبنانگ زد که چشم بد از رو گل بدور
 با بیلان بیدل و کشید اکمن خرد
 مارا شراب خانه قصور است و بار جو
 با نیست غیبتی ندهد لذتے حضور
 مارا غم نگار بود مایه سرور
 گوید ترا که بادد مخور گو هو الغفور

دیگر ز شاخ سرو سہی بلبل صدور
 اسے گل بشکر آں کہ شگفتی بکام دل
 نہ اہر اگر بخور و قصور است امید و اہ
 از دست غیبت تو شکایت نامی کنم
 گرد بجزال بنیش و ضرب خرم اند و نشا
 مے خور بہانگ و جنگ مخور غصہ در کسے

بر کشتہ خود آے وز خاکش بر گیر
 ورنہ در گوشہ نشین دلیق ریادر بر گیر
 نخت گور و سے کن و رو سے زمین لشکر گیر

بر لب تشنہ من بین مدار آب و ریغ
 در سماع آے وز سرخوہ بر انداز برقص
 دوست گودوست شود ہر جہاں دشمن

<p>سیم در با زبور و سیمبر سے در بر گیر کہ ہیں مجلس و تزک سیر خیر گیر</p>	<p>صوف برکش ز سر و بادہ صافی درکش حافظ آراستہ کن بزم و بگو و اعظرا</p>
<p>خرمین سو خنگاں ماہمہ گو بادبیر مزد گرمی طلبی طاعت اوستادبیر یارب از خاطرش اندیشہ بیدادبیر</p>	<p>روسے بناد و جو خود دم از یادبیر سعی ناکرہہ دیں راہ بجائے تری دوش می گفت بزرگان درازت بگوشم</p>
<p>اگر خطا هست گصواب بسیار</p>	<p>یا صواب است یا خطا خوردن</p>
<p>فَاِنَّ الرَّسْمَ وَالْخُسْرَانَ فِي الْحَجْرِ</p>	<p>وفاخون ہی جفاکش باش حافظ</p>
<p>مراد ماہمہ موقوف یک کرشمہ است زدوستان یتیم بقدر در بیخ مدار حریف بزم تو بودم چو ماہ نو بودی کنو تکہ ماہ تماشای نظر در بیخ مدار</p>	
<p>کار سے نہ کرد ہمت با کان روزگار</p>	<p>دل بر گرفتہ بودم از ایام گل و لہ</p>

<p>از مے کنند روزہ کشا طایبان یار تسبیح شیخ و خرقة رند شراب خوار</p>	<p>گر کوی شد سحر چہ نقصان صبح ہست تو سہم کہ روز حشر عنان بر عنان رود</p>
<p>تشنہ لورہ دم مرابا وصل و باہجران چہ کار ایں دل شوریدہ را با این صبح و آں چہ کار با بہشت و دوزخ و با حور با بھلان چہ کار</p>	<p>عاشقِ بارم مرابا کفر و با ایمان چہ کار قبلہ و محراب من ابروئے دلدار است چونکہ اندر ہر دو عالم بار می باید مرا</p>
<p>بھرا از خدمتِ رندان نکند کار دیگر تا بر دم گواہی خود را بخسرید اگر دیگر ہر زمان با دین دینی بر سر بازار دیگر حاشا لشکر کہ روم من ز سپہ پار دیگر غرغہ گشتند دین باد یہ بسیار دیگر</p>	<p>گر بود عمر پے خانہ روم پار دیگر معرفت نیست دین قوم خدا یاد دیگر را در سر بسندہ ما ہیں کہ ہرستان گفتند یار اگر رفت و حق صحبت دین نشاخت باز گویم نہ دین واقعہ حافظ تہا است</p>
<p>ہر آنچه ناصح مشفق بگویدت بہذیر اگر موافق تدبیر من شود تقدیر اگر اندک نہ بوفیق رضا است خوردہ گیر دلے کہ شتم سانی نمی کند تقصیر</p>	<p>نصیحتی کہ منت بشنو و بہانہ بگیر بر آں سرم کہ نوشتم مے و گنہ نکند چو قسمت از لی بے حضور ما کردند بجزم تو بہ تہا دم قدح زلف صد بار</p>

<p>ہیں بس است مرا صحبت صغیر و کبیر کہ ساقیان کمال ابروت ز نندہ تیر کہ شعر حاقظ شیراز بہ ز شعر ظہیر</p>	<p>مے دو سالہ و محبوب چارہ سالہ حدیث تو بہ دریں بزرگہ مگو و اعظ چہ چلے گفتہ تھا جو شعر سلمان است</p>
<p>کلبہ احزان شود روزے گلستان غم مخور دایا بیکساں نہاند کار دور ال غم مخور باشد اندر پردہ بازیہا کے پنہاں غم مخور چون ترا نوح است کشتیاں طوفان غم مخور بیایں رہے نیست کو نیست پایاں غم مخور</p>	<p>یہ چلے گم گشتہ باز آید بہ کنجاں غم مخور دوہرہ گریہ دل گرد روزے بر مرادیا گشت یاں مشو ز سید چوں واقف نہ از سر غیب اسے دل اریل تھا بنیاد ہستی بر کند گرچہ منزل بس خطرناک است مفضلہ پدید</p>
<p>ز</p>	<p>ز</p>
<p>بشکست عمد چوں در میخانہ دید باز حاقظ کہ دوش از لب ساغر شیراز</p>	<p>صوفی ماکہ تو بہ ز مے کردہ بود دوش چوں بادہ مست بر سر خم رفت کف زناں</p>
<p>ہماں نیاز کہ بخلج را براہ حجاز چو کعبہ یا فتم آیم ز بہت پرستی باز اسید دولت وصل تو داد جانم باز</p>	<p>براہ میکدہ عشاقی راست و زیگہ تاز بہیچ در نردم بعد از ہیں ز حضرت دوست تم ز باہر تو چشم از جہاں فرو می دوخت</p>

<p>دے بحالیِ غریب دیا برآمد پرداز بشرط آنکہ زکارم نظر نگیری باز کہ نیش و نوش بہم باشد و نشیب و فراز تو دست کو تو من بین و استین دراز</p>	<p>منم غریب دیا مدتی غیب نواز ہر کند کہ خواہی بگیر و بازم بست ولا منال زشامے کہ صبح در پے دوست خیال قدر بلند تو می کند دل من</p>
<p>چہ شکر گویمت اسے کار ساز بندہ نواز کہ مرد راہ نیندیشد از نشیب و فراز من آں نیم کہ ازین عشقبازی آیم باز</p>	<p>منم کہ دیدہ بدیدار دوست کردم باز ز مشککات طریقت عنان ثناب اول اگرچہ حسن نواز عشق غیر مستغنی است</p>
<p>ترا بکام خود و یا تو خویش را دمساز گرت چو شمع جلائے رسد بسوزد بسا</p>	<p>ہزار شکر کہ دیدم بکام خویشیت باز ہیں سپاس کہ مجلس بیور است ہست</p>
<p>غریب و لولہ در جان شیخ و ثناب انداز کہ گفتہ اند کوئی کن و در آب انداز</p>	<p>بیا و کشتی ما در شرط شہر آب انداز حرا کشتی بادہ در انگن اسے ساقی</p>
<p>تیر حکمت ہما کہ گوید باز</p>	<p>چہ ملاطون خم نشین شراب</p>

خیر و در کاسه ز یادِ طربناک انداز
 پیش از آنکه شود کاسه سرخاک انداز
 عاقبت منزل ما وادی خاموشان مست
 حالیا غلغله در گنجِ افلاک انداز
 دل مارا که ز ما بر سر زلفت تو بخشست
 از لب خود بشفا خانه تریاک انداز
 غسل در اشک زوم کاهل طریقت گویند
 پاک شود اول و پس دیدہ بر آن پاک انداز
 یارب آں ز اہر خود ہیں کہ بحر عیب ندید
 دو دو آہمیش در آئینہ ادراک انداز
 چشم آلودہ نظر از رخ جانان دور است
 بر رخ او نظر از آئینہ پاک انداز

ہزار جامہ نقوسے و خرقہ پر ہمیز
 کہ جز دلا سے تو اہر نیستیج دستا نیز
 کہ در مقابلہ رضا باش داند قضا مگریز
 بے ز دل ہر دم محل ہوزر ستا خیر

فدا سے پیر ہن چاک ماہرویاں باو
 فقیر دستہ بدرگاہت آدم رحے
 بیا کہ حافظیے خانہ دوش با من گنت
 پیالہ در کفتم بند تا سحر کہ حشر

<p>تو خود حجاب خودی حافظ از میان خبر</p>	<p>سیان عاشق و مستوق بیخ حال نیست</p>
<p>کہ مراد بدن آن ماہ تمام است امروز ہیں کہ در کج خرابات مقام است امروز کار او چوں ز بہاراں بنظام است امروز کا نکہ باشاہد و مے قیست کہ ہم ہر روز</p>	<p>گو خود میں فلکی رخ نما از مشرق ز اہد سے را کہ ہو دیکے جو صواع جا کے عصبی ہم بلبل مست از چہ سبب می نالد محتسب پیو چہ گو پندہ رنداں را</p>
<p>س</p>	
<p>بیگانہ گرد و قصہ بیخ آشنا میں اسے دل بدر و خون مج نام دوام میں از ما بجز حکایت ہر و وفا میں</p>	<p>جاناں ترا کہ گفت کہ احوال ما میں در و قہر طیب خود باب عشق نیست واقعتہ سگند رو دارا نخواستہ اہم</p>
<p>ہر یک جرحہ کہ آزار کش در پی نیست ز جنتے بیکشم از مردم ناداں کہ میں گوشتہ گیری و سلامت ہو سم بود و لے قتنہ می کند آں ز گس قتال کہ میں</p>	

	<p>تراہد از ما بسلاست بگذر کاں سے لعل دل و دین می برد از دست بد آنساں کہ میریں گفتش زلفت بچین کہ کشا دی گفتا حافظ این قصہ در از دست بقراں کہ میریں</p>	
<p>سخن نے مستنیدہ ام کہ میریں بمقلے رسیدہ ام کہ میریں</p>		<p>من بگوین خود از دہانش دوش ہجو حافظ غریب در رو عشق</p>
<p>ہر دو عالم را بدشمن دہ کہ مارا دوست تا ترا دیدم نکر دم جز بیدارت ہوں</p>		<p>دہ ضمیر یا معنی گنجد بجز از دوست کس خاطر م دقتے ہوس کر دے کہ پیغم چیز</p>
<p>نیرم روضہ شیراز پیک را ہمت یس کہ میر معوی و کنج خانقاہ ہمت یس کہ این قدر ز جہاں کسب الی حاجت یس کہ شیشہ سے صاف و چو ماہت یس تو اہل دانش و فضل ہیں گناہت یس حریم درگہ پیر مغاں پناہت یس</p>		<p>ولا رفیق سفر بخت نیکو ہمت یس دگر ز منزل جاناں سفر کن دوش بصد بر مصطفیٰ نبشین و ساغرے نوش زیادتی مطلب کار بر خود آساں کن فلک مردم ناداں دہد ز ما م مراد و گر کہیں بکشاید غم ز کشور و ل</p>

<p>رضائے ایز و انعام پادشاہت ہیں دعائے نیم شب و دروچھوگاہت ہیں</p>	<p>بہشت دگراں خوگن کہ دو جہاں ہیج و رو دگر نیست حاجت کے قاط</p>
<p>زین جن سا پئے آل سرد روان ہیں ادگر انانہ جہاں رطل گراں مارا ہیں ماکہ زندیم و گدا دیر مغاں مارا ہیں کایں اشارت ر جہاں گزراں مارا ہیں گر شمارا نہ ہیں این سو دوزیاں مارا ہیں دولت صحبت آل موشن جہاں مارا ہیں کہ سر کسے تو از کون و مکان مارا ہیں طبع چوں آب و غزلمائے روان مارا ہیں</p>	<p>گلفزارِ زرگلستان جہاں مارا ہیں من و ہم صحبتی اہل ریادورم باد قہر فردوس پاداشِ علی می بخشند بختیں بر لب جوئے و گذر عمر ہمیں نقد بازار جہاں نگر و آزار جہاں یا رہا است چہ حاجت کہ زیادت ظہیر ادھر غمیش خدا رہا ہستم مفرست حافظ مشربِ قنمت گلے افغانی است</p>
<h1>ش</h1>	
<p>طریق خدمت و آئین بندگی کر دوں خدا کے را کہ رہا کن بیا و سلطان ہاش تو شمع اینجی یک زباں دیکہ دل شو مجاہلی کو کشش پروانہ ہیں و خداں ہاش</p>	<p>تو شمع مجاہلی</p>

	<p>خوش حاقظ و از جور بار ناله کن ترا کہ گفت کہ بروئے خوب حیران باش</p>	
<p>گوزن اہد زمانہ و گو شیخ راہ باش</p>	<p>آزاکہ دوستی علی نیست کافر است</p>	
	<p>و در خرقہ چو آتش زدی اے عارف سالک بہد سے کن و سر حلقہ رند الیٰ جہاں باش</p>	
	<p>باغبان گر پنجر وز سے صحبت گل با پیش بر جھائے خار ہجران صبر بلبل با پیش ایدل اندر نیدر لاش از پریشانی سنال مرغ زریک چوں بدام افتد تکل با پیش رند عالم سوزد را با مصاحت پنی چہ کار کاری ملک است آنکہ تدبیر و تامل با پیش بیکبہ بر تقوی و دانش در طریقت کافر نیست راہرو گر صد بہر دارد تکل با پیش</p>	

	<p>ساقیا در گردش ساغر تعلق تا بچند دو بر چوں ما عاشقان نقد کسلسل با پیش کیست حافظ تا نوشت یاد ہے آواز چنگ عاشق مسکین چہ چندین کج با بدیش</p>	
<p>بگردگار رہا کردہ بہ مصاح خوبیش اگر دستِ قناعت خیر شود درویش در آفرینش از انواع نوشدار و پیش زہے طریقت و ملت نہ شریعت کیش</p>	<p>بجد و جہد چو کار سے غنی رود از پیش بہا دینا ہی عالم فرو نیبار دسر نوش با دہ کہ قسام صنیع قیمت کرد ریا حلال شمارند و جام با دہ حرام</p>	
<p>بوئے گل نفسے جہدم صبا می باش سہ ماہ مے خور و نہ ماہ پارسامی باش نوش و منظر رحمت خدا می باش</p>	<p>بد ویرانہ فتح گیر و بے ریامی باش نگو عیت کہ ہمہ سال سے پرستی کن چہ پیر ساکب عشقت ہے حوالہ کند</p>	
	<p>بغایت نظر سے کن کہ من دلشدہ راہ نرود بے مدد لطف تو کار سے از پیش</p>	

	<p>پس زانو نشین و غم بیو دہ مخور کہ ز غم خوردن تو زین نگر و کم پیش چنانکہ این کوشش بیفایده سودے مذہب پس میا زار دل خود ز غم سے دورا زینش پیشش حال دل سوخته کن بہر خدا نیست از شاہ عجب گر بنواز ددروین</p>	
	<p>بسے شدیم دلشد عشق را گرانہ پد پد تبارک اللہ ازین رہ کہ نیست پایانش</p>	
	<p>مرا گوئے کہ خاموش باش و دم درکش کہ در چین تنواں یا فتنا مرغ را خاموش نعیم روضہ جنت بذوق آل زرسد کہ ہا روشن کند بادہ و تو گوئی نوش</p>	
<p>خداوندانگہد ار از زوالش بخواہ از مردم صاحب کمالش</p>	<p>خوشا شیرازہ وضع بے مثالش بہ شیرازے و فیض روح قدسی</p>	

<p>که شیریناں تداوند الفعالش که دارم عشرتے خوش باخیالش انکر دی شکر ایام و صالحش</p>	<p>که نام قسدمصری برد آبخ کن بید از این خوابم خدا را چرا حافظ چوی تر رسیدی از حمر</p>
<p>عشق است و مغلسی و جوانی و تو بهار عذر هم پذیر و جرم بدیل کرم پوشش و لیشب انداز غیب بگوشش دلم رسید حافظ تو غصه کم نور و بنشین و منم بگوشش</p>	
<p>که دور شاه شجاع است که دلیر بنوش هزاره گویند سخن درد بان و لب خاموش</p>	<p>حمر ز بافت ظلم رسید شده بگوش شد آنکه اهل نظر بر کناره می رفتند</p>
<p>ق</p>	
<p>که از نهفتن او دیگ سینه نیز پوشش امام شهر که سجاده میکشید بدوش گدا کے گوشه نشینی تو حافظ مخروش</p>	<p>بازگ چنگ بگویم آن کجا بیتسا ز کوسے میکره بر منسش پوش می در روز منساکه غیش حسه وان اند</p>
<p>شراب تلخ میخواهم که مرد افکن بود زورش که تا بگذرم بریا سایم ز دنیا و شر و شورش</p>	<p></p>

	<p>گنبد صید بهرامی بیفکن جام جم بردار که من پیچودم این صحرائه بهرام است و گوش نظر کردن بدر و نشان منافی بزرگی نیست سیلطان باچنان حشمت نظر با بود باورش بیاتادری صافیت رازد هر نیسایم بشرط آنکه تمامی کج طعناں و دل کورش</p>	
<p>دین زهر خشک رلبی خوشگوارش زین بحر قطره بمن خاکسار بخش</p>		<p>صوفی گلن بچین دمرغ بخار بخش اسے آنکره بمشرب مقصود برده</p>
<p>گل در اندیشه که چوں عشوه کند در کارش خواجه آنست که باشد غم خد مسکارش هر کجا هست خدا یا ایستانت داریش بدو جام دگر آشفته شود دستارش ناز پر در و وصال است مجازارش</p>		<p>فکر بلبل همه آنست که گل شد یارش دلربایی همه آنست که عاشق بکشد آن سفر کرده که صد قافله دل همه اوست صوفی از سرخوش اینست که کج کرد کلاه دل حاقط که بدید بر تو خورشده بود</p>
	<p>کنار آب و پلایه بید و طبع شعر و یارے خوش محاشره لب بر شیرین و ساقی گلخدا رخوش</p>	

شب صحبت فقیمت بناک داد و شدنی بہتال
 کہ ہتاپ دل رفوز است طرف لالہ ترا کوشش
 چہرے در کاسہ شہم است سانی را بہ نام ایزد
 کہ مستی میکند با عقل می آرد خمار سے خوش
 ہر آن کس را کہ بر خاطر ز عشق دلبر سے ہارست
 سپند سے گو بر آتش نہ کہ داری کار و ہار کوش
 بخلت عمر شاد حافظ بہا با بے خانہ
 کہ مشکو لان مستنت بہا موزند کار سے خوش

خواہی کہ سخن و سست جہاں بر تو گذرد
 بگذرد ز عمر و سست و سخنائے سخن خوش

جمع خوبی و لطف است غدار چو ہمیش
 لیکنش مہر و وفا نیست - خدایا ہمیش
 دلبرم شاہد و طفل است با تری روز سے
 بخشہ زارم و در شرع نباشد گنہش

	<p>جاں لیکرا نہ کنم صرف گراں دانہ دُر صدف دیدہ حافظ شود آرام گیش</p>	
<p>جو حافظ خاک کرد آب گل خویش</p>		<p>کہ از جولانی آخر در رہ</p>
<p>گفت بخت بندگت سے بوش نکتہ سر بستہ چه گوئی خموش ہر قدر بیدل کہ توانی بکوش</p>		<p>ہاتھی از گوسفند سے خاد و دوش غفو خدا بیشتر از جرم ماست گر چه وصالش نہ بکوشش دہند</p>
	<p>تمہ اوست دلم باد پہر جا کہ رود ہمیت اہل کرم بدر قہر جان و تنش</p>	
	<p>در رہ عشق کہ از سیل فنا نیست گزار میکنم خاطر خود را بہ تمنائے تو خوش در بیابان فنا گر چه زہر سو خطر است میرود حافظ بیدل بتولائے تو خوش</p>	

	<p>جہر بساط لکھتے دانال خود فروشی شرط نیست با سخن دانستہ گواہی مرد بجز دیا نموشش</p>	
	ص	
<p>زانکہ القاصُّ لا یحیی القاصُّ یرقن بالسنِّ والجرُّوحِ ففما عن</p>		<p>از زقیبت دل نہ یافت خلاص محتسب ہم شکست من میرا و</p>
	ط	
<p>کہ کرد جملہ کوئی بجائے ما حافظ کہ ہاتھوں نیست مرا جنگ و ماجرا حافظ بدامنش تر سرد دست ہر گدا حافظ</p>		<p>ز چشم بد رخ تو بیا ترا خدا حافظ بیا کہ تو بہت صلح است و دوستی و صفا تو از کجا و امید وصال اور کجا</p>
	ع	
	<p>بہیں کہ رقص کناں میر و دینا لہ چنگ کسے کہ اذن نمی دادے اشماع سماع</p>	
	<p>وضع دوراں بگر سائے عشرتتا بر گیر کہ بہر حال بہیں است بہیں او ضلع</p>	

ف

طالع اگر مدد کند و امنش آوردم به کف
 اگر بگشاید ز سبب طرب در بگشاید ز سبب شرف
 طرف کرم ز کس نه نسبت این دل پر امید من
 گر چه صبا همی برود فضا من بهر طرفت
 چند بنا ز پروریم مهر بتان سنگدل
 باد پر نمی کنند این پسران تا خلف
 بیخبرند ز اهداں - نقش بخواں و لا نقل
 مستی ز پاست کتسب - باد بهوش و لا تکلف
 صوفی شهر ہیں کہ چوں - لقمہ مستندی خورد
 یال دوش دراز باد - این جوان خوش علف
 من بکدام دل خوشی سے خورم و طرب کنم
 کز پس و پیش خاطر م - لشکر غم کشیده صفت
 حافظ اگر قدم نہی در ره خاندان عشق
 بدرقه رحمت شود ہمت شمعہ نجف

Check
19

ق

زبانِ خامہ نثار و سر بیانِ فراق	دیگر نہ شرحِ دہم ہا تو دستاںِ فراق
کجا روم چہ کتمِ حالِ دل کرا گویم	کہ دادِ من بستاند دہد جزائے فراق

مقامِ امن و مے بینش و رفیقِ شفیق
 گرت بدام پیسر شود زہے تو رفیق
 جہان و کارِ جہاں جلمہ پیچ و مہ پیچ است
 ہزار بار من این نکتہ کردہ ام تحقیق
 بمانے رو و فرصت شمر غنیمتِ وقت
 کہ در کعبتکہ عمر ند تا طمانِ طسریق
 بیا کہ تو بہ ز لعل نگار و خندہ جام
 تصویر نیست کہ عفتش نمی کند تصدیق

ک

اگر شرابِ غوری چو عہ فشائِ بر خاک
 ازاں گناہ کہ لنتے رسد بغیر چہ باک

زر خالص است و پاک نمیدارد و از خاک	درد و سستی حافظ اگر نیستت یفتن
گرم بود و سستی از دشمنان ندایم پاک و اگر تو زبردستی بر که دیگری ترا پاک بقدر پیشش خود هر کس کند اوراق	هزار ششم ارمی کنند قصد هلاک اگر تو زخم زنی به که دیگری مرهم ترا چنانکه تویی هر نظر کجا بیند
ل	
رسد ز دولت وصل تو کار من بخواست که طاعت من بیدل نمی شود مقبول که گشته ام ز غم و جور و درنگد ملول رموز عشق مکن فاش پیش اهل عقول	اگر بگویی تو باشد مرا مجال وصول چه حرم کرده ام ای جان دل بخت تو کجا روم چه کنم حال دل کرا گویم در روز عشق بساز و خموش شو حافظ
نیکنه بود معنی نازک بر جا بل چون نیک حرفیم چه حاجت به حاصل در دامن او دست زن و از همه سسل	وصف لب لعل تو چه گویم بر قیابان دل بردی و جان می دهمت چه سستی حافظ چو تو پا در حرم عشق نهادی
دست ما کز ناه و خرما بر نخل	پای ما تلک است و منزل پس دراز

<p>که کس مباد ز کردارنا صواب بخل از نظم حافظ و این طبع همچو آب بخل</p>	<p>جمد گل شدیم از تو به شراب بخل حجاب نعلت از آن سبک خیز که گشت</p>
<p>آه ازین کبریا و جاه و جلال ناله عاشقان خوش است بنال</p>	<p>مگر کس با سوسه کس مبی گردد حافظ عشق و صابری تا چند</p>
<p>یا بنا کن خانه در خورد پیس</p>	<p>یا کن با پیلیناں دوستی</p>
<p>بهر کس شنید گفتا شد که قائل جانم بسوخت آخرد کسب این فضائل از شافعی مهر سید امثال این مسائل چندانکه از جوانب این سخن مسائل آیا بود که بینم در گردنت کماثل</p>	<p>بهر نکته که نغمه در وصف آن شمائل تحصیل عشق و رندی آسان نمودل حلاج بر سید دار این نکته خوش سراپ در داکه بر در خود با رم نه داد و پیر اود دست حافظ تو بیز چشم زخم است</p>
<p>بزد من را دست در از همه گسل</p>	<p>حافظ تو برو بندگی پیرمغان کن</p>
<p>توان گزشت ز جوهر قیب در به حال</p>	<p>چو بار بر سر صلیح است خدای خد</p>

<p>ساقی بیار باده که آمد زمان گل سما بشکنیم توبه دگر در میان گل</p>	<p>ساقی بیار باده که آمد زمان گل</p>
<p>م</p>	<p>م</p>
<p>خاک می بوسم و غدر کرمش می خواهم چاکر معتقد و بنده دولت خراهم حالیا دیر مغالست حوالست گاهم تا به پستی که در اس حلقه چه هستا جیاهم</p>	<p>آنکه پا مال جفا کرد چو خاک را هم من نه آنم که بجز راز تو بنام حاشا صوفی صدمت عالم قدس هم لیکن با من راه نشین خیز و سوی سیکه آئی</p>
<p>که چون دلشده این نه بخود می پریم انچه اسناد ازل گفت بگو می گویم که ازان دست که می پرورد می رویم گر هر سه دارم و حساب نظر می جویم مکن عیب کز و رنگ ریای می شویم</p>	<p>باده گشته ام و باری دگر می گویم دینس آئینه طوطی صفت دهنده اند من اگر خاومم اگر گل چمن آرای هست دوستان عیب من بیدان جبران کنند گرچه با دلن طبع می گلگون عیب است</p>
<p>ششاق بندگی دد جا گوئی دو لقم کایس بود سر نوشت ز دیوان فطرتم در شوق دیدن تو بود خواه غمتم</p>	<p>باز آئی ساقیا که بود خواه خد منتم چشم کن برندی و بدنامی سے فتنه من کز وطن سفر نه گزیدم بجز خویش</p>

<p>دکان معرفت بدو جو پیر بہا کہیںم بہنر ز طاعت کہ پر روئے دوریا کہیںم لیکن بود کہ عفو کند گر خطا کہیںم</p>	<p>برخیز تا طریق تکلف رہا کہیںم ہفتاد و آٹھ از نظر خلق در نہاں آن کو بغیر سابقہ چندین خواجہ تہاں کرد</p>
<p>ان الصود عند لوك السنخى ذمم پیش آرجام و پیش مخور غم ز پیش و کم باد و ستاں لبش و طرب گیر جام جم کا لپیر فی السحر لیتہ والیبت فی الایکم</p>	<p>بیان شکن ہر آئینہ گرد و شکستہ دل ساقی ہیا کہ دور گل است و زان عیش چل خون خصم ہچو صراحی بر سختی حافظ بکنج میلکہ دار و قرار گاہ</p>
<p>ہمار تو پیر شکن میر سچہ چارہ کہنم کہ مے خورد حر یقان و من نظارہ کہنم گرازمیائے بزم طرب کنارہ کہنم ز بے طہارتی آزار بے غرارہ کہنم ہماں بہ است کہ میخانہ را اجارہ کہنم کہ ناز بر فلک و حکم پر ستارہ کہنم جواں شویم ز سر و زندگی دوبارہ کہنم مرا چہ سود کہ منع مشرا بخوارہ کہنم</p>	<p>بزم توبہ سحر گشتہ استخارہ کہنم سخن درست بگویم منی تو انم و دید بدور لالہ دماغ مرا علاج کسید اگر شبے بزبانم حدیث توبہ رود مرا کہ نیست رہ و رسم لقمہ پر ہمیری گردے میکدہ ام لیک و نیت مستی ہیں اگر ز نعل لیسہ بار پوسشہ یا بجم نہ قاضیم نہ مدرس نہ محنت بہانہ فقیہہ</p>